להתגרש או לא להתגרש. אנשי מקצוע מייעצים

ז'אק פיזנטי פרש מעסקי האופנה בפריז וחי ביפו

למה מורן שני הפכה מגבר לאשה

התיאטרון העממי א. דשא בע"מ - ייצוג 1 מציגים:

ירושלים זה לא תל-אביב

כתב: יוסי בנאי
עיבודים וניצוח: רמי לוין
נגנים:
בס: ארנון פלטי
תופים: גיל לדין
קלידים: עידן סוכובולסקי
כלי נשיפה: ענת כהן
גיטרה: רונן רבן
קלידים: רמי לוין
תאורה: מיכה מרגלית
תפעול טכני: פרידמן-רודן

"אמן ענק. סיפורים שהם דבר שיר. לשון התהוללות ולוליינות."
עמוס אורן, "ידיעות אחרונות"

יפו "תיאטרון גשר"	נתניה	קרית טבעון	פתח תקווה	נצרת עילית	קרית חיים
יום ו 3.11 ב-10.00, ובמוצ"ש 11.11 ב-9:30	היכל התרבות	"זהר"	"היכל"	"אולם המופעים"	

ללקוחות ישראכרט – כרטיס שני במתנה מישראכרט – תמורת 140 כוכבים

הכי טוב ישראכרט

הבימה	הקאמרי של תל אביב	חיפה התיאטרון העירוני	תיאטרון באר שבע
החייל האמיץ שווייק; קערת העץ; רוחות; משחתם של שני אדונים	"פעורי פה"; קפריסין; להקת גביל והשאם מירדן; נעמי; אוליאנה; דבר מצחיק קרה; הנמר	קברט רוסי; בדרך אל החתולים; חברים; הדוד מקייסטאון	חלום ליל קיץ; לחנך את ריטה; אשת האופה; כסף קל
03-6296071	03-6233336 מנויים 6245211 קאמריפון 6229363	04-620670	07-238270 רב קווי

בית ליסין	האופרה הישראלית-ת"א	הגשר	להקת בת-שבע	התזמורת הקאמרית הישראלית
גג שקוף; חמץ; מחמד מנדל	פתיחת העונה 95/96 כרמן; דון פסקואלה	טרטיף; בשפל	Z/na; תיאטרון ירושלים "שרובר"; המשכן לאמנויות הבמה ת"א	מוסיקאמרה
03-6916053	03-6927777	03-5182812	03-5171471	03-6961167

הודעה עפ"י סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה-1965
ניתנת בזאת הודעה כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ולבניה קרית טבעון בקשה לחקלה. בגוש 10477 חלקה 88 רחוב יערה 99 משפ' רוטברט אייל וסילביה. בקשה לחקלת במרווח צידי בשיעור 10%.
התנגדויות יש להגיש במשך שבועיים מיום פרסום הודעה זו לועדה המקומית לתכנון ובניה קרית טבעון.
שמואל אבואב
יו"ר הועדה המקומית לתכנון ובניה

מרכז הפרינג' תל אביב
הבית לקבוצות תיאטרון בצוותא ובבית ציוני אמריקה

בקצה השני של הבית מלאך עם תסמונת דאון	משהו מעגנון	געגועי לקיסינג'ר	בנות פסיה	הסיכוי האחרון
"בית ציוני אמריקה" מחר יום ב' 30.10 ב-20:30	"צוותא" יום ד' 1.11 ב-20:30	"בית ציוני אמריקה" יום ו' 3.11 ב-22:00	"בית ציוני אמריקה" יום ו' 3.11 ב-22:00	"צוותא" יום ג' 7.11 ב-17:00
טל' הקופה: 3-6959341	טל' הקופה: 6950137/6	טל' הקופה: 3-6959341	טל' הקופה: 3-6959341	טל' הקופה: 6950137/6

בסיוע מדור התיאטרון, המועצה לתרבות ולאמנות ועיריית ת"א-יפו

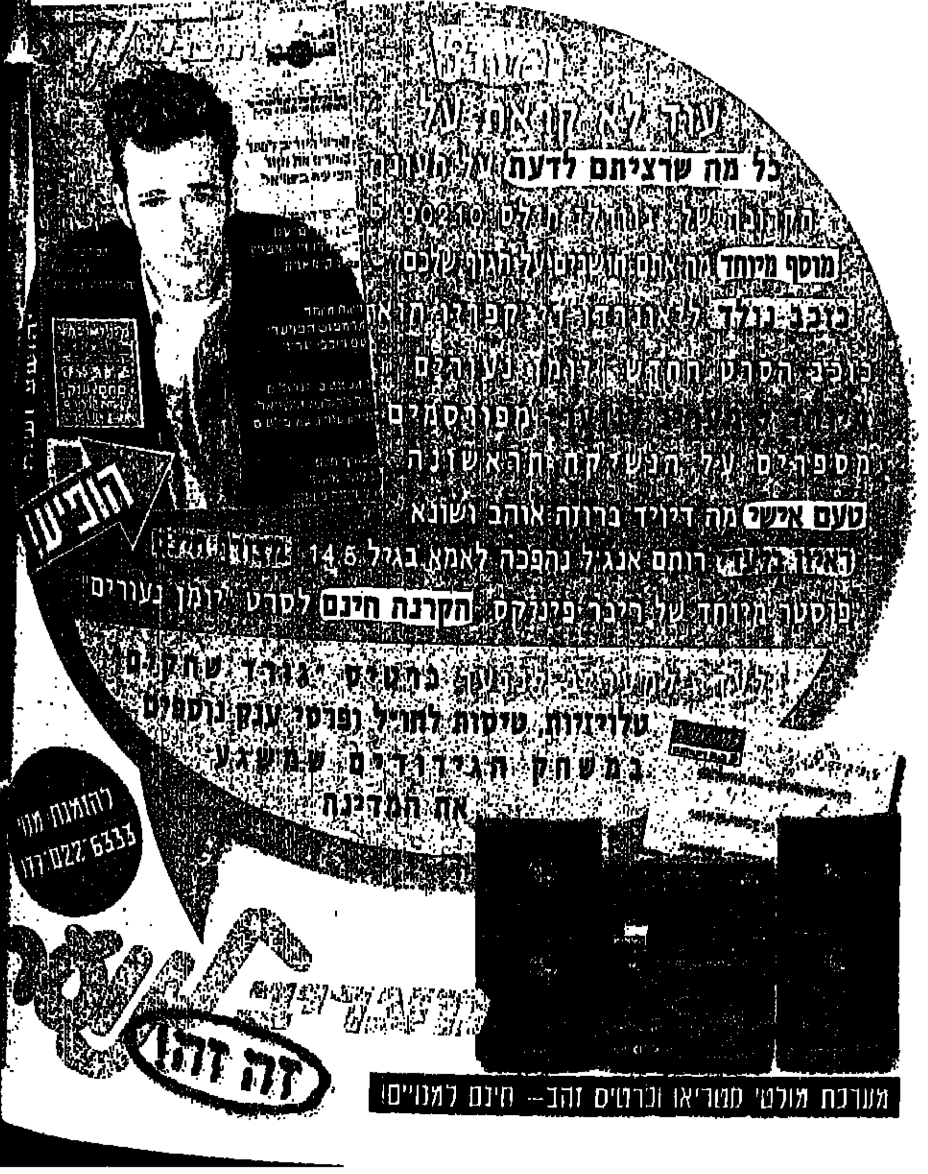

איגוד השחמט הישראלי — עיריית חולון

חולון מארחת שחמט

אליפות אירופה עד גיל 20 בשח-מט

אליפות אירופה עד גיל 20 בשחמט
תתקיים בתאריכים 6-15/11/95
במרכז הפיס "גולדה" רח' ברקת 3
מדי יום החל מ-14.30 מלבד יום א' 12.11.95

הסיבוב האחרון
יתקיים ביום רביעי 15.11.95 בשעה 11.00

חולון 95 HOLON

באליפות יקחו חלק 40 אלופים מכ-40 מדינות

ארועים נוספים:

יום רביעי 8/11/95 החל מ-17.45-20.30
"דו קרב" בשחמט באמצעות האינטרנט (באדיבות יבמ IBM)
בין הנבחרות הלאומיות של הולנד וישראל
יתקיים בלובי בית עיריית חולון רח' ויצמן 58, חולון

יום חמישי 9/11/95 החל מ-17.30
גמר תחרות הבזק הבינלאומית "ניר גלים"
בהשתתפות האחיות פולגר, נבחרת ישראל ותוכנת מחשב
יתקיים בלובי בית העירייה
(שלב ראשון מתקיים במושב "ניר גלים" 7.11.95 בשעה 17.30)

יום ראשון 12/11/95 החל מ-17.00-19.00
משחק סימולטני
שחקני וחובבי שחמט - מול רב אמן בינלאומי -אלון גרינפלד (אלוף ישראל לשעבר)
יתקיים במרכז הפיס "גולדה"
חובבי ושחקני שחמט המעוניינים להשתתף באירוע מוזמנים לפנות לאיגוד הישראלי לשחמט 03/6390217 עד לתאריך 5/11/95
על המשתתפים להביא עמם לוח שחמט וכלים תקניים

יום ראשון 12/11/95 החל מ-19.00
תחרות בזק בשחמט נושאת פרסים למדורגים בלבד,
יתקיים במרכז הפיס "גולדה"
המעוניינים יפנו לאיגוד הישראלי לשחמט 03/6390217 עד תאריך 5.11.95 לצורך שיבוץ מוקדם

יום שני 13/11/95 החל מ-20.00
סימפוזיון בנושא: גבולות האינטלגנציה המלאכותית
בהשתתפות:
פרופ' עמנואל גרינגרט - מומחה באינטלגנציה מלאכותית ומדעי המחשב
פרופ' שמעון אולמן - מומחה בנושא ראיה מלאכותית
שלום אלקין - חברת דיגיטל
צבי סלטון - מנחה
יתקיים במרכז לחינוך טכנולוגי חולון, האולם ע"ש פנחס אילון רחוב גולומב 52, חולון

יום רביעי 15/11/95 החל מ-18.30
טקס סיום התחרות, חלוקת גביעים ותעודות למשתתפים
יתקיים במרכז הפיס "גולדה"

שרון חדיד זמרת השנה באלבום החדש "בת הקומפי"

הגברים פוחדים

מה מרגישות נשים שנזקקו לתרומת ביצית כלפי האשה שתרמה להן, ואיך מגיבים גברים שהזדקקו לתרומת זרע ■ מחקר יחודי שנערך בארה"ב על־ידי חוקרת ישראלית

נשים שקיבלו תרומת ביצית, כדי להרות, מעוניינות להכיר את התורמות, בעוד שגברים שהזדקקו לתרומת זרע מעדיפים שלא להכיר את התורם. הנשים הנתרמות מוכנות לספר על כך להוריהן ולחברותיהן, הגברים מעדיפים שכל הנושא ימשיך להישאר סוד כמוס.

כך עולה ממחקר יחודי שערכה חוקרת ישראלית בארה"ב. פרטים על המחקר נחשפו לראשונה בשבוע שעבר, בכנס המדעי ה־25 של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל, שהתקיים בבאר־שבע, בחסות אוניברסיטת בן־גוריון בנגב.

עורכת המחקר, ד"ר מירי תדיר, מבית הספר לרפואה של אוניברסיטת ת"א ובית החולים "בית לוינשטיין" ברעננה, ביצעה את עבודתה בסן־דיאגו, קליפורניה, באמצעות שאלונים שחולקו לנתרמים. בארץ לא ניתן לערוך מחקר כזה, משום שעל הנושא מוטלת חובת סודיות מוחלטת. רק הרופאים המבצעים את ההליכים יודעים פרטים על התורמים, התורמות והנתרמים. בארה"ב גיוס התורמים והתורמות נעשה באופן התנדבותי־פרטני, ואילו בישראל נוטלים זרע וביצית ממאגר הקיים בבית החולים. פנייה לתרומת ביצית, או זרע, אינה מוצעת כהליך של "קריאה לעזרה", כמו בתרומת דם.

ד"ר תדיר מסרה כי למרות המצב הקיים בישראל, נראה שאין הבדלים בגישות של הנתרמים והתורמים לנושא זה בין ארה"ב לישראל.

את עבודת המחקר שלה ערכה ד"ר תדיר על אוכלוסייה שכללה לבנים, רבים מהם היו יהודים, ומעט שחורים. כולם משכבה כלכלית־חברתית לא נמוכה, לא עניים, מאחר שבעד הליכי התרומה – ביצית, או זרע, והפריה חוץ גופית – יש לשלם.

ד"ר תדיר ציינה, כי נשים רבות שזכו לתרומת ביצית אכן פגשו והכירו את התורמות עבורן. היו מקרים שנוצר אף קשר, אשר החזיק מעמד זמן מה גם לאחר הלידה. הקשר התבטא בשיחות טלפון בין התורמת לנתרמת ופעמים נשלחו גם תמונות של היילוד לתורמת הביצית.

גברים שהזדקקו לתרומת זרע להפריית בת הזוג העדיפו שלא להכיר ולא ליצור שום קשר עם התורם.

עוד התברר מהמחקר, כי נתרמות הביצית הודיעו על כוונתן לספר, בבוא הזמן, לילדם "על מוצאו", בעוד שהגברים היו מפוחדים מעניין זה, והכריזו כי מצדם לא יספרו לילדם שנולד מתרומת זרע של אחר.

הליך תרומת ביצית להפריית אשה קיים בעולם כ־11 שנה (הראשונה היתה באוסטרליה), בעוד שתרומת הזרע הראשונה נעשתה לפני 111 שנה באנגליה, וכהליך נרחב הוא קיים כ־70 שנה.

מחקרה של ד"ר תדיר העלה, כי תרומות ביצית ו/או זרע, יוצרות סוד במשפחות שנזקקו לכך "וסוד בין בני זוג עלול לעורר בעיות ומתחים בחיי הנישואים".

נשים שהרו מתרומת ביצית אמרו לחוקרת, כי אין להן שום בעיה ביצירת קשר רגשי עם התינוק, בעוד שגברים שהזדקקו לתרומת זרע מגבר אחר הביעו חששות בדבר הקשר הרגשי שיפתחו עם ילדם.

עוד העלה המחקר, כי הילדים שנולדו מתרומות אלו (והניסיון הרב הוא כרגע של נתרמי זרע) השיבו לחוקרת כי "חשו שבמשפחתם יש משהו נעלם". בארה"ב מנסים כיום מאות ילדים כאלה להגיע לערכאות ולדרוש לפתוח תיקים, כדי שיזהו את אבותיהם התורמים.

■ אלכס דורון

עבד של הזמן

מחקר בארה"ב בדק כמה זמן משקיעים האמריקאים בשינה, בעבודה, באכילה, בבילוי עם ילדיהם ובצפייה בטלוויזיה

מה אתם עושים במשך היממה? כמה זמן אתם מקדישים לעבודה, לשינה, לבידור, לצפייה בטלוויזיה, לעבודות ניקיון בבית, לאוכל, למקלחת־אמבטיה ולצרכים חיוניים אחרים?

בישראל עוד לא ערכו סקר שכזה, אבל בארה"ב השלימו עתה שלוש שנות מחקר מקיף, מפורט מאוד, מתודי, על "איך שהזמן עף". בדקו זאת על מדגם מייצג רחב במיוחד, 3,000 איש בני 18־90 מכל שכבות הציבור, מכל חלקי אמריקה, מכל השכבות הכלכליות – ואחר כך ניתחו את הנתונים באמצעות מערך מחשבים.

קבוצת הגיל 35־49 היתה הגדולה ביותר מבין הנחקרים. כולם נבחרו מתוך 32 אלף איש ש"עלו בגורל" באמצעות פניות בטלפון. כולם מילאו שאלונים שנשלחו אליהם מדי פעם. נבדקו ימים אופייניים באמצע השבוע וגם סופי שבוע.

התוצאה: האמריקאי מקדיש לעבודתו מעט פחות זמן מאשר לבידור ולמשחקים, והכי הרבה זמן הוא מקדיש לשינה.

30% מהזמן לשינה

היממה של האמריקאי הממוצע מתחלקת כך:

184 דקות לעבודה; 51 דקות בהמתנה ונסיעה ברכבת תחתית, או אוטובוס, לעבודה וממנה; 25 דקות לתשומת לב לילדים, או לחיות המחמד (זה נתון הכולל את הילדים והחיות יחד, אבל כשבדקו משפחות ללא חיות מחמד, התברר שהזמן המוקדש לילדים עולה לכדי 1 שעה ו־52 דקות); 43 דקות בלבד לקריאה; 15 דקות לפעילות גופנית (התעמלות, כושר, ריצה); 164 דקות לצפייה בטלוויזיה ובסרטי וידאו; 66 דקות לעבודות הבית (ניקיון, שאיבת אבק, וכו'); 53 דקות לסעודה בבית; 24 דקות לסעודה מחוץ לבית; 18 דקות לתחביבים; 16 דקות לקניות פריטי מזון בסופרמרקט; 34 דקות להכנת ארוחות; 49 דקות לאמבטיה־מקלחת; רק 9 דקות בממוצע ליום לחברים ולבני משפחה; ו־15 דקות לתפילה. כל הזמן הנותר – 7 שעות ו־25 דקות בממוצע – מוקדש לשינה.

עורכי המחקר, מומחי חברה בשם NPD מפארק רידג', אילינוי, הסבירו כי התוצאות מצביעות על גידול השיעור של קשישים באוכלוסייה ועל כך שבידי רבים יש כיום זמן פנוי במידה רבה יותר מבעבר כדי למלא את היממה. ממצא מעניין במיוחד: חרף העובדה שיש כיום בשוק לא מעט חידושים בציוד, הזמן המוקדש לעבודות הבית נותר יציב ואינו מתקצר כבר כמה שנים טובות.

אם מסתכלים על היממה כעל עוגה, כך היא נפרסת: 30.9% לשינה; 19.7% לכל מה שנוגע לעבודה; 18.3% לבידור; 8.8% לכל מה שקשור לאוכל; 7.4% לכל מיני פעילויות הכרחיות; 3.1% לכל מה שמחייב מחשבה ו"נושאים משפחתיים פנימיים"; ו־11.7% – כל היתר.

נשים וגברים

בפברואר הקרוב יפורסם מחקר מפורט דומה, שנעשה באוניברסיטת של מדינת מרילנד ב"קולג' פארק". הוא בחן את שאלת חלוקת הזמן ביממה במשך 20 שנה (!), אבל נדרשו לחוקרים – ד"ר ג'ופרי גודביי וג'ון רובינסון, שניהם סוציולוגים ומומחים לתרבות הפנאי – עשר שנים כדי לסכם את עבודתם. הם אמרו לעיתונאים בניו־יורק, שבקווים כלליים ממצאיהם זהים לאלו של הסקר.

לכאורה, מי צריך לדעת כיצד אתם מכובזים את הזמן שלכם? האמריקאים אומרים שתוצאות המחקר חשובות לגורמי שיווק, לחברות העוסקות בסקרי שווקים וצרכנות. כך מציירים אותן בכלים לעקוב אחר שינויים שחלים בהתעניינות הציבור. ואמנם, יצרנית מוצרי פסטה אמריקאית מימנה בעשרה אחוז מעלות הסקר הנ"ל.

בעת שניתחו ספציפית את חלוקת היממה אצל הנשים (בנפרד מהגברים), התברר כי הנשים משקיעות 1 שעה ו־20 דקות ביממה בעבודות הבית, הן מבלות בערך 3 דקות יותר ביממה בשינה מאשר הגברים. בעבודות שעליהן מקבלים שכר, מבלות נשים בממוצע 2 שעות ו־5 דקות ביממה פחות ב־12 דקות מאשר עשו זאת בתחילת העשור. גברים מבלים בעבודה שיש שכר בצדה 3 שעות ו־59 דקות, בממוצע ביממה.

עוד התברר, מניתוח תוצאות הסקר, כי מתוך 100 מיליון נשים אמריקאיות בנות 16 ומעלה, רק 40% עובדות במשרות מלאות ו־60% במשרות שהשכר המשולם בהן הוא חלקי.

■ אלכס דורון

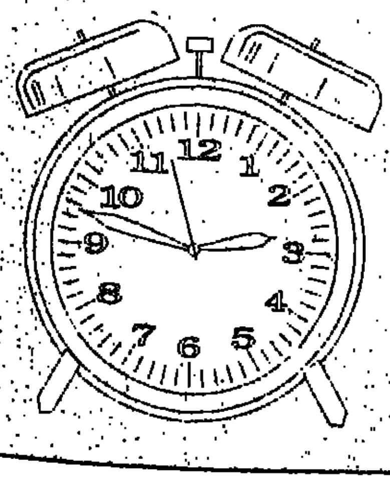

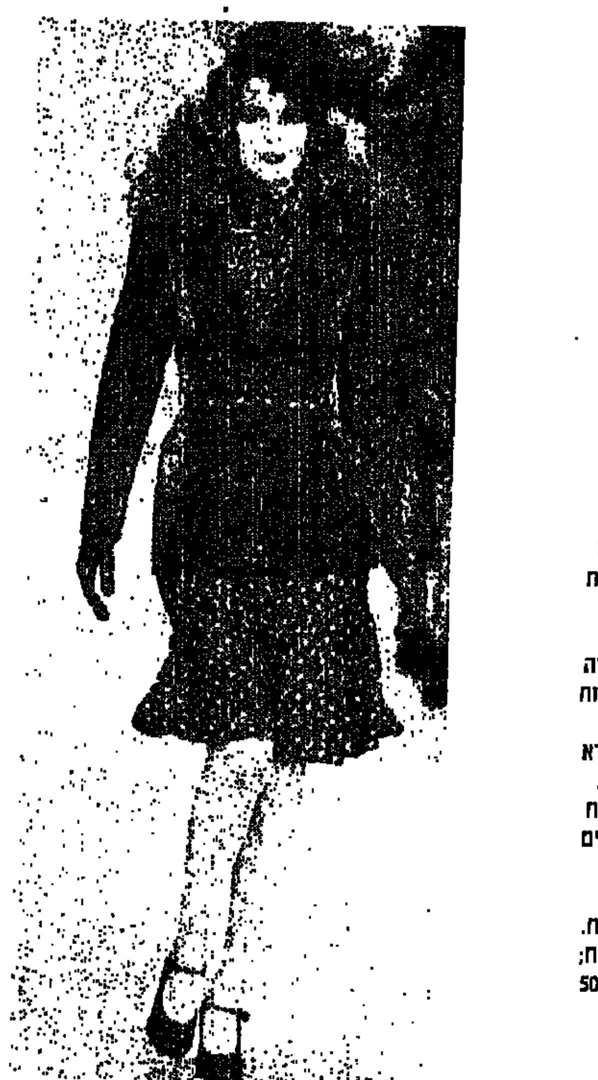

נולרי הון, ניקול קידמן, איזבל הופרט ולי וולסן – הן רק חלק מהשחקניות הקולנוע שהמעצבת לוליטה לםפיקה מלבישה. לםפיקה, הנחשבת למעצבת העכשווית של הקולנוע הצרפתי, פרצה לעולם האופנה בשנים האחרונות. ב־87' הציגה את הקולקציה הראשונה שלה, ומאז נפתחו 90 נקודות מכירה בעולם, 30 מתוכן ביפן. מעכשיו היא גם אצלנו, בבוטיק הנקרא על שמה בכיכר המדינה, בתל־אביב. הקולקציה מורכבת משמלות, חצאיות בכל האורכים, חליפות מכנסיים, סטים מחויטים, ז'קטים, סוודרים ומעילי קשמיר – כולם מעוצבים בפשטות ומותאמים לדרישות האשה המודרנית. המחירים: שמלות – 2,000־7,000 ש"ח; חליפות – כ־3,000 ש"ח; סריגים – 500 ש"ח; מעילים – 5,000 ש"ח.

עורכת: יעל פז־מלמד ■ סגנית עורכת: גאולה רש ■ עריכה: אליאל ברוכים ■ עיצוב: גלית גץ ■ גרפיקה: דורית שחר ■ עריכה לשונית: עירית בלוזה
© כל הזכויות שמורות ל מעריב
בשער: ויק ■ בגדים: אנה סו

מוסות האופנה עפ"י גדעון אוברזון לחורף 95־96: אלגנטי, יוקרתי, צעיר, ובעיקר נשי מאוד. מותניים מודגשים, מחשופים נדיבים, שמלות סטרפלס עם עליוניות שקופות, שכמיות מהודרות מקטיפה רכה, מערכות מבד דושס וסאטן, וחליפות בסגנון קלאסי־מחוים מבדים רכים ונשפכים. בחליפות לשעות היום, אוברזון משתמש באריגים משולבים בחוטי לורקס, למראה אלגנטי. החצאיות צרות, באורך מעל ומתחת לברך, והז'קטים קצרים וצמודים, בליווי חגורות צרות להדגשת המותן; חליפות מכנסיים מטוויד רך, עם חגורות רחבות מעור; ז'קטים רחבים מעל חצאיות מידי עם קו מותן גבוה ומצמר בדוגמת משבצות, עם חוטי לורקס; חליפות מכנסיים וז'קטים עליונים מצמר סרוג בהרפסים מעניינים; ומעילי צמר ארוכים ורכים.
בולט השימוש בחגורות, אבזמים, בפתורים מתוכשטים, נצוצים ורקמות, שמהווים חלק בלתי נפרד ממראה הבגד היוקרתי.
שמלת הכלה המסורתית היתה הפעם חליפה: חצאית בגזרת פעמון, בצבע שמנת, עם ז'קט עליון בעל צווארון גדול מעוטר פניום.
הצבעים הבולטים הם השחור הנצחי, בצבע יחיד או בשילוב עם אדום, כחול חזק, אפור והכלת כסוף.
המחירים: חליפות ערב – 3,600־4,650 ש"ח; חליפות ליום־יום – 3,300־4,200 ש"ח.

דרך אגב
יעל פז־מלמד

כולם שווים בפני התור

כבוד לזולת. זו מילת המפתח. מי שבא לפניך, מגיע לו להגיע לפניך לראש התור, גם אם הופעת אתמול בדן שילון, ואתה רואה את עצמך סלבריטי. ומגיע לו גם לנהל שיחה שקטה עם בן זוגו, בלי שאתה תידחף להם באמצע

אמרת אמריקה, אמרת תורים. זה אחד הדברים המרהימים שלומד מי שמטייל פעם ראשונה במדינה הענקית והמרתקת ההיא. עומדים בתור תמיד, לכל דבר. עומדים בתור להיכנס למסעדה, ועומדים בתור לעלות על רכבל, ועומדים בתור לקנות כרטיסים להצגה, ועומדים בתור להיכנס לשירותים, ולדבר עם פקיד הקבלה במלון, ולקנות את הקפה הדלוח בכוסות הפלסטיק הסגורות, ולעלות למעבורת, ולרדת ממנה, ולעלות על מטוס, ולרדת ממנו, ושלא לדבר במובן על התור שאין לו סוף לכל מתקן בדיסני־וורלד. וכשאומרים תור, מתכוונים למשהו בין חצי שעה לשעה. במקרה הטוב.

אבל העמידה הזו בתור, אולי יותר מכל דבר אחר, מלמדת אותנו את ההבדל התהומי בינינו לבין האמריקאים. לפני שנסעתי להכיר את העולם, סיפרו לי חברי רבות על התורים. הסבירו לי שאסור להתייאש, גם אם רואים תור של מאה איש, אמרו לי לקחת בחשבון את העניין, ולהבין שככה השיטה פועלת. משום שהכל כל כך גדול, ומשום שיש כל כך הרבה אנשים שרוצים אותו דבר באותו רגע, מבינים כולם שאין ברירה אלא לעמוד בתור.

אולי נבטל את הנסיעה, אמרתי לבעל, אחרי שהבנתי שחצי מזמננו יעבור עלינו בציפייה שיגיע תורנו. כי אני הרי ישראלית, ואני יודעת מה זה תור. בשבילנו תור זה קודם כל מלחמה. המלחמה על מקומנו בתור. איך שאנחנו נעמדים בתור, מייד אנחנו מאוימים על ידי כל אחד מהעומדים אחרינו, ומייד אנחנו צריכים להפעיל את כל האמצעים שהוא לא יעקוף אותנו, יידחף לפנינו, ימצא חבר ששירת איתו לפני עשרים שנה בצבא, יידבק אליו ויגיד שהוא איתו. וגם אנחנו מייד תרים אחרי חבר שהלך איתנו לבית ספר עממי, אולי אפשר יהיה להתקדם בעזרתו מעל ראשיהם של אלה שחיכו חצי שעה לפנינו.

בג'ונגל כמו בג'ונגל

בתור בארץ כדאי להגיע חמושים במספר אנשים, שלכל אחד יש משימה שונה. את הראשון שולחים עוד לפני שיורדים מהמכונית, שירוץ ויתפוס תור בתור. אנחנו. איזה עשרה אנשים, כבר נגיע מאוחר יותר. מה זה חשוב שבכך אנחנו דופקים את אלה שכבר עומדים. אנחנו העולם. וחוץ מזה כולם עושים את זה, ובג'ונגל – כמו בג'ונגל. אחר אחד נשלח מייד לעמוד בשורה השנייה של התור. אם היא קיימת, כי אולי שם ינועו הדברים בקצב אחר, ואז נעבור כולנו לתור ההוא, ונרמוס את אלה שעומדים שם. שניים שומרים שאיש לא יעבור את החומה הבצורה שהקמנו, וכל השאר נמצאים במתח מתמיד שמא בכל זאת, למרות כל אמצעי הזהירות שנקטנו, יצליחו כמה להסתנן לפנינו. הרי הם כבר היו והלכו, או שהם השאירו ילדים קטנים באוטו, או שהסדרן בן דוד של חבר שלהם, או שהם רק צריכים שני כרטיסים, וזהו. העובדה שכל מי שעומד איתם רק צריך כרטיסים, וזהו, נשמעת להם תמוהה ולא רלוונטית. הם אמרו את זה ראשונים.

וכל זה מתרחש בשמש הקופחת, או בגשם, תלוי בעונת השנה, כי איש לא חשב שצריך להקל על החיים של אלה שעומדים בתור. ואין גם שום אמצעי חיצוני להסדיר את העניין. לא חבל שתוחם את השורה, לא עמודי ברזל, כלום. יהיה בסדר. בסוף כולם יגיעו. וכל מי שעומד איתנו עצבני ומזיע כמונו, וכבר אתה אומר לעצמך שמה אתה צריך את זה, ובואו נחזור הביתה.

אז אם זה מה שמחכה לנו בחו"ל, עדיף לוותר מראש.

25 דקות בדיוק

אבל אתם יודעים איך זה, על נסיעות לא מוותרים. וכך הגענו אל התור הראשון שלנו בארה"ב, ומייד התחילה קבוצת הפקודות. להסתדר בשורה עורפית, כדי שאיש לא יוכל לתדור, להשקיף היטב על מי שמאחור, כדי לדעת מראש ממי צריך להיזהר. וגם המתח הידוע כל כך נשלף, והתמקם לו איפה שהוא תמיד מתמקם. בראש, ובבטן. למה מתח? כי איך נדע כמה זמן נצטרך לעמוד בתור.

והנה, אחרי חמש דקות יצא אחד העובדים והודיע לכל העומדים, שמדובר ב־25 דקות של עמידה. הצחיק אותנו. טוב שהוא לא אמר 23 דקות. איך הוא יודע, ולמה הוא לא אומר מראש חצי שעה. ובכלל, מי מאמין לו.

בדיוק אחרי 25 דקות יצאנו לנו מראש התור, מצוידים בכרטיסים שרצינו, ואז גם התברר לנו שאנחנו שמחים וטובי לב. בנעימות חלפה לה חצי שעה, איש מן העומדים אחרינו לא ניסה לעמוד לפנינו, עמודי אלומיניום מצוחצחים סידרו עבורנו את התור בצורה הגיונית, וגם הכרס של זה שאחרינו לא ננעצה בגבנו. עשרות אנשים עמדו להם בנחת, מכבדים את זה שעומד לפניהם, יודעים שהזמן שלהם יקר בדיוק כמו הזמן של זה שלפניהם, ובטוחים, וזה הכי חשוב, שכל מי שעומד שם חושב כמותם.

זה הזמן שגם הבנו שכולם שווים בפני התור. עשירים ועניים, לבנים וכושים, נשים וגברים. אתה יכול להיות מיליונר, אבל אם אתה עומד אחרי חסר בית, אתה תגיע לקופה או למסעדה, או למכונס, או לשירותים, אחרי חסר הבית.

כבוד לזולת. זו מילת המפתח. מי שבא לפניך, מגיע לו להגיע לפניך לראש התור, גם אם הופעת אתמול בדן שילון, ואתה רואה את עצמך סלבריטי. ומגיע לו גם לנהל שיחה שקטה עם בן זוגו, בלי שאתה תידחף להם באמצע. אפשר להשאיר מרווח קטן בינך לבינו.

אחרי ארבעה תורים למדנו גם אנחנו את כללי המשחק, ובעיקר למדנו עד כמה החיים יכולים להיות נעימים, נוחים וחסרי מתחים. אם תחשבו כמה פעמים ביום יוצא לנו לעמוד בתור, תבינו עד כמה העניין הזה חשוב. גם ספק בכביש זה תור מסוג מסוים. וזה, אולי, התור החשוב ביותר שכולנו עומדים בו. ■

היא מלחיצה אותו, הוא חונק אותה. היא כבר לא נערת חלומותיו, והוא מזמן כבר לא נראה כמו הצעיר החייכן שאיתו היא התחתנה. הוא לא עוזר לה בעבודות הבית, והיא כל הזמן רוטנת. הוא רוצה להיות חופשי, ונמאס לו. היא מרגישה חנוקה, והיא לא יכולה יותר. הם רוצים להתגרש ■ איך יודעים אם באמת צריך להיפרד, או שזה משבר חולף. האם אפשר לשנות את חיי הנישואים, ואיך מגיבה החברה על פירוק הזוגיות ■ ושאלת השאלות: להתגרש או לא להתגרש! ■ אנשי מקצוע מייעצים

[illegible]

כל מי שנשוי איזה פרק זמן, התנסה לא פעם בשאלה האולטימטיבית - האם להמשיך או לפרק את הזוגיות. יש התעצבנויות לרוב עם ועל בן הזוג. ואולי משהו בדיבור המשותף כבר חורק, או לא מספק. גם האהבה היא לא מה שהיתה. נגמר הסוס. מופיעים חילוקי דעות, או שובע, או כסאח. ואולי כבר שיעמום או מחנק, או די, נמאאאאס!!!

מאידך, מסתכלים מסביב ורואים שהנה, שולה התגרשה לפני שנתיים, והתחילה לפרוח מאז שאין לה חוסם עורקים/ אוויר על הצוואר. שמעון עזב את אשתו ומחדש את נעוריו כקדם. כבר לא מסתכלים בעין רעה על מי שיוזם גירושים, בבית הספר כבר לא מנדים ילדים של גרושים. להפך, מי שהוריו עוד יחד, כמעט מרגיש יורם.

ואתם רואים את חברתכם לעבודה, רווקה לחלוטין, עשתה לעצמה שני ילדים בלי שאי פעם לקחה לה על הראש עול של זוגיות. נכון, קצת יותר קשה לה, אבל קצת הרבה חופשי לה. אז למה לנו להמשיך להיות בזוגיות לא תמיד מספקת, אתם שואלים את עצמכם.

צילום אילוסטרציה

רוצה אבל פוחדת

כתור אמצעי הצלה ראשון רצים לקטר אצל חברה (לרוב), או חבר (הרבה פחות), או אצל אמא (עוד פחות, כדי לא לצער אותה). מוציאים הרבה כעס, בוכים קצת, צועקים שככה אי אפשר להמשיך, שחיי הנישואים הם חרא, שבן הזוג הוא בן זונה ולא מגיע לו שנהיה ביחד. חוזרים הביתה, לא מדברים יומיים (או שבוע), מתפייסים וחוזרים לתלם. עד לעימות הבא. ומדי פעם עולה שוב השאלה: להתגרש או לא להתגרש. דילמה.

"משפחה וחברה בעידן של אי ודאות" היא גם הכותרת תחתה יתנהל הכנס השנתי ה־11 של "האגודה הישראלית לטיפול במשפחה ובנישואים" שייערך בשבוע הבא בזכרון־יעקב. (ראה מסגרת). כמה ממגישי העבודות ומנותני ההרצאות והסדנאות מטפלים גם בהתלבטות גירושים־כן־או־לא. ביקשנו משלוש מטפלות משפחתיות לעזור ולתת סימני הכר, כדי שנוכל לזהות אם מה שאנחנו חשים זו מצוקה אמיתית המחייבת פרידה, או עייפות חומר מוגבלת בזמן, שאחרי פרק כלשהו חולפת ומאפשרת למערכת הזוגית להמשיך בדרכה כמקודם. איך יודעים שהצורך בהפסקת מערכת הנישואים הוא אמיתי, או רק בגדר פינטוז על חופש, על פחות לחץ, על שיפורים. איך נדע לשקול מה יותר כבד – הקושי להישאר בפנים, או הפחד להיות בחוץ.

איך זה אצלכם

ד"ר חסיה ירושלמי, פסיכותראפיסטית, מטפלת פרטית, זוגית ומשפחתית, ממכון "מעברים", הרצליה־פיתוח, נותנת כמה מדדים להערכת המצב. שאלו את עצמכם, היא מציעה, האם במערכת הזוגית שלכם יש עדיין המרכיבים האלה:

- ■ יחסי חברות אמיתית.
- ■ חלוקת נטל הבית בצורה סבירה לשני הצדדים.
- ■ יחסי מין.
- ■ שיתוף פעולה בגידול הילדים.
- ■ זמן פנוי שמבלים יחד.
- ■ יכולת לפתור קונפליקטים דרך הידברות.
- ■ דרך לפתור עימותים עם משפחת המוצא ("אמא שלך [illegible]" "אחותך מרכלת", וכו').
- ■ תמיכה כאשר יש משבר אישי (בעיות בעבודה, מחלה, מות הורה קשיש, וכו').

ואם הבדיקה הזאת לא מספיק מאירת עיניים, ד"ר ירושלמי מציעה שני תרגילים מוחשיים, מאוד ברורים.

תרגיל מספר 1:
שבו עם עצמכם, היא אומרת, וציירו עיגול על נייר. חלקו אותו לפי האופן שבו אתם מחלקים את חייכם: הנתח שאתם מקדישים לבן הזוג, לילדים, לעבודה, לעצמכם, להורים, לחברים, וכו'. בנפרד, ציירו עיגול עם החלוקה האופטימלית שהייתם רוצים להשיג. אם הפער בין שני העיגולים הוא גדול מאוד, צריך לבדוק איפה אפשר לוותר ומה צריך להוסיף, כדי שתרד מידת התסכול האישי ותעלה תחושת הרצון. גם רואים בבירור אם אפשר לשנות לבד, או צריך שיתוף פעולה. אז יש לשאול את בן הזוג, תוך כדי פגישה שקטה ורגועה, באיזו מידה הוא יהיה מוכן לקחת חלק בשינוי.

תרגיל מספר 2:
תרגיל נחמד אחר הוא לדמיין איך הייתם רוצים שייראו חייכם בעוד עשר שנים: איפה אתם גרים, עם מי, מה עושים הילדים, כיצד מתנהל היום־יום, בפרטי פרטים. אפשר לרדת אחורנית ולדמיין אותו תרגיל בעוד חמש שנים, בעוד שלוש שנים, בעוד שנה. התמונה העתידנית הזאת ממחישה אם יש בה מקום לבן הזוג הנוכחי, ובאיזו [illegible].

[illegible], במסגרת העבודה המקצועית עם בני הזוג, משתמשת ד"ר ירושלמי בטכניקה מיוחדת. האשה והבעל מקבלים ערימה של קוביות ואת המשימה לבנות יחד מגדל יציב וגבוה ככל האפשר. בחמש הדקות הראשונות אסור לדבר, אחר כך מותר לשתף גם במילים, את כל העשייה הזאת מצלמים בווידיאו, ואחר כך מנתחים את מה שהולך שם.

רואים כיצד נעשה שלב התכנון, מי הדומיננטי, מי המחליט, מי יותר רגש על הבסיס, מי רוצה להגיע כמה שיותר מהר למעלה, [illegible] מצקים, איזה שיתוף פעולה יש בין השניים. ניתן אולי [illegible] את התרגיל הזה גם באמצעים ביתיים, אבל יש לקחת בחשבון שקשה לעשות את הניתוח ללא עזרה מקצועית, כי [illegible] המטאפוריים של הבנייה מקוביות יוצאים גם כל מיני [illegible] ודחפים לא מודעים.

אצל אחד הזוגות, מספרת ירושלמי, הגבר בנה מבנה מאוד גבוה, שהיה ברור שלא הולך לעמוד, כי לא היה לו כמעט בסיס. האשה [illegible] אחריו כמו נושאת כלים. בשלב הדיבורים היא קיטרה כל [illegible] "זה לא יעמוד, זה לא יחזיק מעמד", אבל המשיכה לרדוף אחרי [illegible] שלו. מאוחר יותר, בבדיקת המערכת הזוגית ביניהם, [illegible] שהוא מהמר כפייתי, שמבזבז את כל כספי המשפחה. אבל [illegible] כל הדרך האשה שיתפה איתו פעולה, והיתה רצה לכל מקום [illegible] הוא מסתבך בכספית ומסדרת את העניינים אחריו. האם אשה [illegible] רוצה שינוי אמיתי?

למה הם רוצים להיפרד

עדנה ביתן, יועצת נישואים ומטפלת משפחתית, מ"המרכז [illegible] ומשפחתי בר־כוכבא" בתל־אביב, מגישה במסגרת הכנס [illegible] תחת הכותרת "להתגרש או להישאר – אי ודאות כהזדמנות לשינוי בזוגיות". ביתן מבססת את ניסיונה, בין השאר, על חמש [illegible] עבודה שעשתה בלשכת הייעוץ וההכוון של בית הדין הרבני, [illegible] באים זוגות הרוצים להתגרש. הלשכה עוזרת לברר האם יש [illegible] לשקם בעזרת איש מקצוע את המערכת הזוגית, או שהיא [illegible] ללא תקנה.

"אפשר להבחין די בבירור בשתי קבוצות של פונים לגירושים. יש [illegible] מתגרשים', שאצלם תהליך בקשת הגט הוא עוד צעד, [illegible] קיצוני, במאבק שנמשך הרבה זמן, עוד מעשה כתוצאה [illegible], של 'אני אראה לה/ לו', מתוך כוונה לגרום לבן או בת [illegible] להשתנות. אבל כעבור כמה ימים או שבועות הלהט מתקרר ולא [illegible] שום שינוי למערכת.

"לעומתם, ישנם הזוגות שבהם אחד הצדדים קיבל את ההחלטה [illegible] כאן ולא עוד', 'עם האיש הזה אני לא ממשיך'. נחישות כזאת [illegible] משהו מהותי גם אצל בן הזוג", אומרת ביתן, "זהו כדור שלג [illegible] להתגלגל ומשפיע גם על התנהגות הפרטנר ואני רואה [illegible] בתחילה של שינוי. המערכת לא תהיה כבעבר: היא תשתפר, או תתפרק.

"במקרים כאלה רואים שהמוטיבציה של האדם היא שונה. לא עוד משהו נגד הפרטנר, אלא משהו בעד עצמו, כי בשל כוח הסבל. האיש שנמאס לו כבר לא משתף פעולה בדפוסים ששני הצדדים היו שותפים להם בעבר".

ד"ר חסיה ירושלמי

ד"ר טובה ידידיה

עדנה ביתן

מה יכול לגרום לשינוי פתאומי כזה אצל יוזם הגירושים, אחרי שסבל הרבה שנים בשקט?

ביתן: "לפעמים זו יכולה להיות זריקת אגו חדשה, כמו למשל העלאה בדרגה, שמקפיצה לאדם את הדימוי העצמי. הוא עוצר ואומר לעצמו: 'רגע, למה אני בולע את כל זה?' לפעמים זו החלפת קידומת בגיל; או משבר אמצע החיים, שיכול להופיע בכל מיני גילים; או תסמונת הקן המתרוקן, שהיא די תופעת לאמצע החיים; או מות הורה; או פיטורים; או ארוע אחר שאינו קשור במישרין למערכת הזוגית.

ביתן: "מסיבה זו או אחרת, האדם מגיע להחלטה שאינו מסכים לבלות את שארית חייו באותה מתכונת. ואז הוא משנה את כללי המשחק. דווקא נקודת משבר אקוטית כזאת יכולה, עם עזרה מקצועית, להביא לשינוי מאוד דרמטי לתיקון המערכת".

זה נשמע כמו סתירה.

"לא, כי הפרטנר שרואה את בן זוגו ההחלטי מרגיש פתאום מאוים. הוא עושה חשבון שיש לו מה להפסיד, אם המערכת תתפרק. הפעם הוא קולט בחושיו שהמצוקה של השני היא אמיתית.

"הבעיה היא שאנשים לא יודעים כיצד לשנות, ואז מקצינים את התנהגותם. למשל, אשה שמתלוננת על רצף של מריבות וסכסוכים במשך השנים האחרונות, באה ואומרת: כשהודעתי שאני רוצה להתגרש, הוא הרים עלי יד בפעם הראשונה. היא לא רואה את השינוי הזה אצלו בעיניים אופטימיות, אבל זה בהחלט מצביע על אמירה מצדו 'אני לא רוצה להפסיד את הנישואים האלה'. כמובן, זה איננו תהליך של הוקוס פוקוס, אלא הוא לוקח זמן. יכול להיות שהיא תאכל מרורים במשך חודשים ארוכים, עד שיחול השינוי".

אולי עדיף שייפרדו, מאשר שימררו זה לזה את החיים?

"אולי, אבל קודם כל אני מציעה לבדוק אם נוסו הכל. 'אני ניסיתי הכל', אומרת האשה והיא מתכוונת למעשה שניסתה לשנות את בעלה ולא הצליחה. האמת היא שאי אפשר לשנות אותו. מה שהיא יכולה לעשות הוא לשנות אצל עצמה. היא יכולה לבדוק איפה היא שיתפה איתו פעולה לאורך הדרך. למשל, היא לא חייבת להיות כל כך קטנה ונכנעת כמו שהיתה. היא מתלוננת שהוא לא נותן לה את החופש, שהוא לא מאפשר לה לצאת לעבודה והיא מתגרשת כי היא רוצה להתפתח. לאמיתו של דבר. הוא יכול להתנגד, אבל הוא לא יכול לאסור עליה.

"היא יכולה להחליט שהיא תממש את רצונה, למרות התנגדותו, שהיא יכולה לעמוד בתלונותיו על כך שאין אוכל בבית, בלי להרגיש מחנק. אם היא תעמוד על שלה, עם הזמן הוא יתרגל לראות שיש לו אשה יותר מרוצה, יותר נחמדה, יותר מחייכת, יותר סבלנית כלפיו, ושזה עדיף על ארוחה מוכנה. כשאתה משנה בעצמך דברים, גם בן הזוג משתנה".

אנשים נמנעים מלפנות לייעוץ זוגי, כי הם חוששים שהמטפל ישכנע אותם שלא לפרק את הזוגיות.

"לא זה המצב. המטפל עוזר לברר את הקונפליקט עד הסוף, ואז, כשנפרדים, מרגישים יותר הקלה, משום שמוצו כל האופציות וכבר אין לבטים והיסוסים. אם יש החלטה חד משמעית, גם תהליך הגירושים הוא יותר קצר ונחוש. הצד ההחלטי אינו מוכן להיכנס למאבקי כוח מתישים ויעשה הכל יותר רגוע ושקול. גם הצד השני מוכרח להיכנס לריקוד הזה, כי קשה לעשות מאבק עם מישהו שאינו מחזיר לך מאבק".

משפחה ואי ודאות

"משפחה וחברה בעידן של אי ודאות" היא כותרת הגג של הכינוס השנתי ה־11 של "האגודה הישראלית לטיפול במשפחה ובנישואים" שייערך ב־6 ו־7 בנובמבר, במלון "גני מוריה" בזכרון־יעקב.

"המאה ה־20 תרמה רבות להבנת המשפחה וראייתה כאחת המערכות החברתיות החשובות ביותר למבנה חברתי תקין", אומר פרופ' שלמה שרלין, יו"ר הכנס. "עם זאת, ככל שקרב מועד סיום המאה, אנו תוהים על השינויים הרבים, כולל לחצים ומשברים העוברים על חברי המשפחה. ימים אלה של מעבר ממלחמה לשלום, מעמידים את המשפחה במצב של אי ודאות. הכנס יתייחס לאי ודאות במבנה המשפחתי בעקירה, בהגירה ובנושאים אחרים המשפיעים על המשפחה ותפקודה".

בין השאר, יהיו הרצאות וסדנאות בנושאים כמו: "זוגיות ושוויוניות"; "אימון לדו שיח בין בני זוג"; "אי ודאות כמנוף לשינוי בטיפול"; "נשים, משפחה וקריירה בעידן של אי ודאות"; "הברירות שבאי ודאות"; "משפחות מתפרקות, מתחברות ומתמזגות", וכו'.

הכנס אינו מוגבל לחברי האגודה בלבד. מספר הטלפון של האגודה: 03-6484640/2.

המשפחה הדתית

ד"ר טובה ידידיה, מרצה בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר־אילן, יועצת נישואים וגישור, שותפתה של ד"ר ירושלמי במכון "מעברים", מאירה פן מיוחד של לבטי גירושים, במגזר הדתי. ד"ר ידידיה, שמנהלת אורח חיים דתי בעצמה, מסבירה שבחברה הדתית, המייחסת חשיבות גדולה לערך של המשפחה, גם הפחד לאבד אותה הוא יותר גדול.

> ביתן: "קודם כל אני מציעה לבדוק אם ניסו הכל. 'אני ניסיתי הכל', אומרת האשה והיא מתכוונת למעשה שניסתה לשנות את הבעלה ולא הצליחה. האמת היא שאי אפשר לשנות אותו. מה שהיא יכולה לעשות הוא לשנות אצל עצמה. למשל, היא לא חייבת להיות כל כך קטנה ונכנעת כמו שהיתה"

"ילדים של בני זוג מתגרשים מקצינים את התנהגותם. הם יבחרו להיות בצדו של הננטש ויגנו את בן הזוג העוזב", היא אומרת. "בחברה הדתית, ילדי הגרושים ירגישו בודדים ויוצאי דופן, מבוישים. אלה שיקולים שמקשים על יזום הגירושים.

"לפעמים, אחד מבני הזוג משתמש בדת להחרפת המערכת הזוגית. פתאום, אחרי הרבה שנים של חיים ביחד, צורת ההקפדה על ציווי הדת מצד הפרטנר שלו כבר לא מספקת אותו. או שהוא עצמו הופך ליותר דתי. או שהוא מפסיק להקפיד על חוקי הדת כמו קודם. למשל, אשה שכבר לא מתמשת בכיסוי ראש, או שרוצה ללבוש מכנסיים. ברור שזהו איתות להתערערות המערכת הזוגית בכללותה.

"אצל אחד הזוגות שהכרתי, הבעל החליט פתאום שהדת כבר לא מדברת אליו והוא רוצה להשתחרר מהחיים המסורתיים. אשתו, שהתחזקה דווקא באמונתה הדתית, החליטה שהיא לא יכולה להמשיך בנישואים על בסיס משותף כל כך רעוע. הם נפרדו בהסכמה, אבל אחרי הגט הגבר דווקא לא עזב את הדת. כי רק את אשתו הוא רצה לעזוב.

> ידידיה: "אצל אחד הזוגות שהכרתי, הבעל החליט פתאום שהדת כבר לא מדברת אליו והוא רוצה להשתחרר מהחיים המסורתיים. אשתו, שהתחזקה דווקא באמונתה הדתית, החליטה שהיא לא יכולה להמשיך בנישואים על בסיס משותף כל כך רעוע. הם נפרדו בהסכמה, אבל אחרי הגט הגבר דווקא לא עזב את הדת. כי רק את אשתו הוא רצה לעזוב"

"בחברה הדתית, רגשי האשם הרבה יותר חזקים. על כתפיו של מי שרוצה לפרק את המסגרת יושבים ההורים, שחינכו לערכי מסורת ודת. המשפחה כולה מאשימה אותו: אתה אנוכי, אתה מתנכר לכל מה שלימדו אותך. יש גם הרבה יותר מעורבות של החברה, הקהילה, הרבנים. יש יותר אכפתיות ורצון של הסביבה להחזיר את המערכת למצבה הקודם.

"יש גם פחד יותר גדול מהסטיגמה של להיות גרוש. לא תמיד הלחץ הזה הוא לטובת המערכת. אבל לאחר שהגירושים כבר התרחשו, יש יותר התגייסות לטובת הצד שננטש, מזמינים אותו עם הילדים לארוחות משפחתיות, תומכים בו בעזרת השתייכותו לקהילה, ומאידך – רואים בעין רעה את מי שיזם את הגירושים". ■

לא פושטים את העור

באוספי המעצבים לחורף הנוכחי תהיה עדנה לבגדי העור: שמלות ללא שרוולים, מחוכים, חצאיות, כובעים, מטפחות ראש. זו המגמה גם לקיץ 96': חזיות, מכנסונים, אביזרי קישוט שונים – כולם מעוצבים בעור ■ והחיות שותקות

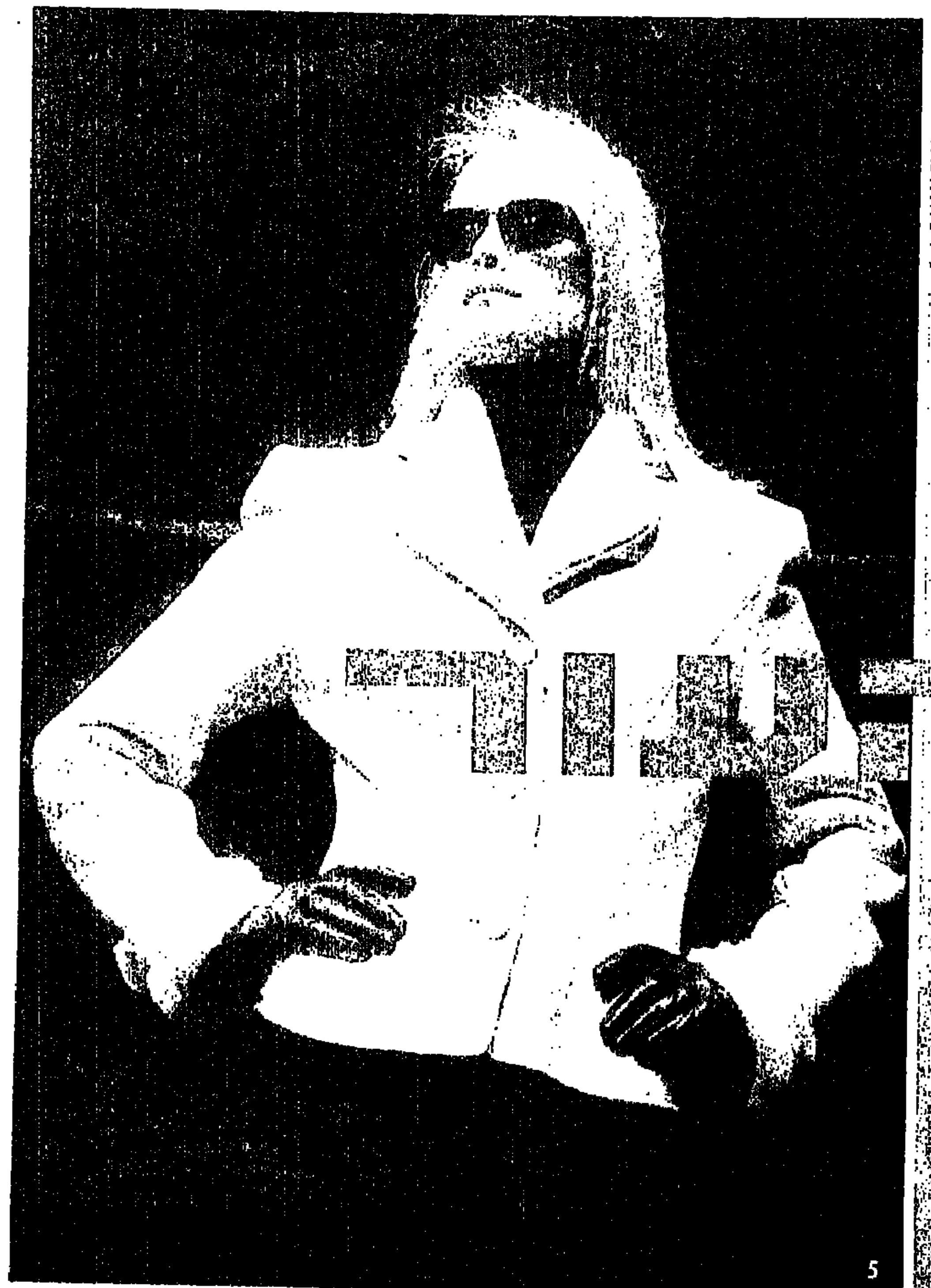
5

6

כתבה וצילמה: נעה ארבה

ובגדים הכי חשובים במלתחותיהם של האנשים הקדמונים היו עלים ויריעות עור. את העלים הם קטפו מהעצים והשיחים, ואת העורות הם הפשיטו מהאוכל. האופנה היתה פשוטה ולא תחרותית. אולם מאז ועד היום השתנו פני הדברים בארונות הבגדים, והשימוש בחומרים מהחי ומהצומח הפך למתוחכם ומעניין. היום עורות של חיות – שהם תעשה פרוות מגולחות, עורות של זוחלים שונים, נחשים, לטאות וקרוקודילים, עורות של בעלי כנף תלושי נוצות – עוברים תהליכי עיבוד, ריכוך וצביעה, הטבעה והדפסה, לשימוש תעשיית האופנה.

פעם יצרו מעור נעליים ותיקים, בשלב מאוחר יותר גם מעילים ומקטורנים, והיום הטכנולוגיות המשוכללות מאפשרות להשתמש בעורות ללא הגבלה לכל מוצרי האופנה. יש עורות שאותם ניתן אפילו לכבס.

בשנות ה־60 פרחה אופנת הרחוב הלונדונית, אופנת הצעירים חסרי המנוח, צעירים בלתי מרוצים שמאסו בשיטות הממסד המיושנות, שלא אהבו את התופעות הפוליטיות והחברתיות, מרדו וניסו להביע את מחאתם בדרכים שונות, אך גם בהופעה חריגה עם ראשים מגולחים וצבועים ובבגדים מטילי אימה מעורות ממוסמרים.

אך לשיא הגדולה הגיעו בגדי העור בתחילת שנות ה־90, עם שחזורה של האופנה הפנקיסטית ואופנת הסארו, כאשר ג'אני ורסאצ'ה העלה את העור לרמה הכי גבוהה ועיצב ממנו שמלות ערב מפוארות, שופעות גלי עור רך וגולש ומעוטרות רצועות, תיפורים ופרחולים משובצים "אבנים טובות".

זו היתה נקודת השיא, שאחריה הגיעו בגדי העור לשפל, במידה רבה של צדק, מאחר והעורות האופנתיים נראו כמו פלסטיק, ומוצרי הפלסטיק התחרו במראיהם עם עור אמיתי.

באוספי המעצבים לחורף הנוכחי תהיה עדנה לבגדי העור, ולא רק במוצרים סטנדרטיים כמו מעילים, מקטורנים ומכנסיים. המעצבים הראו קבוצות גדולות של בגדי עור, וכמעט כל פריט אפשר היה למצוא מעוצב גם בעור – כמו שמלות שפט ללא שרוולים, סרפנים ומחוכים, חצאיות, כובעים, ואפילו מטפחות ראש עוצבו מעור.

המגמה הזו תאריך ימים ותפלוש גם למלבושי הקיץ הבא. באוספים שנראו רק לפני ימים ספורים והמיועדים לקיץ 96', בגדי העור תגנו לא רק שמלות וחצאיות, אלא אפילו חזיות, מכנסונים, אביזרי קישוט שונים מעוצבים מעורות רכים שנראים כבדים, אבל למעשה הם גולשים, ובצבעי קיץ עזים, או בהירים. ■

3

2

1

1. פרדה: מכנסונים ומעיל מעור [illegible] עם חיפוי שמיכה.
2. הרמס: מעיל אדום עם חגורת קשירה ללא רכיסה.
3. קריציה: חליפת עור עם חצאית באורך החדש, ומקטורן הנחגר בחגורה, בהשראת אופי יפני.
4. איב סן לורן: מקטורן קצרצר מעור בגוון אדום, רקום "אבנים טובות".
5. גוצ'י: מקטורן קצרצר מעור כבשים בצבע צהוב לימון.
6. גוצ'י: מקטורן קלאסי מעור כבשים בצבע כחול חשמלי.

ממילא לא אהבתי אותו!

אומרת מורן שני, שהפכה מגבר לאשה, על איבר המין הגברי שלה ■ כשהיא נולדה, בן זכר אחרי ארבע בנות, האבא היה מאושר. כשהגיע הבן לגיל 17, נדהם האב לגלות שהילד רוצה להיות אשה ■ איך הגיבו ההורים על השינוי שחל בבן האהוב, איך מרגיש נער בר מצווה שחולם על שמלות ■ על הדרך הארוכה שעברה מורן עד שהגשימה את חלומה, על הטיפולים, הבגדים, החברות, הגברים, הקושי למצוא עבודה, הנחישות וההחלטיות שהביאו אותה לעשות את הניתוח

ליאורה הכהן

מורן שני היא אשה יפהפיה בת 24. יש לה עיניים ירוקות, שיער שטני וגוף נשי חטוב, אבל למעשה היא נולדה כזכר, ורק לפני שלוש שנים הפכה אשה. "החלטתי שאני רוצה להפוך לאשה אמיתית ולהיפטר מהגידול שהיה לי בין הרגליים", היא אומרת.

לא היה לך חבל לוותר על האיבר הזכרי שלך?

"ממילא לא אהבתי אותו, ולא היה לי בו שום שימוש, מלבד להשתין. לאחר הניתוח, הברכה הראשונה שלי כבחורה מאמינה היתה 'ברוך שפטרנו מזה'. את הניתוח היקר הזה עברתי בלונדון במימונו של ידיד נפש, שהעניק לי זאת כמתנה ליום הולדתי. לא פחדתי מהאקט של הניתוח, כי אין ממה לפחד. אני לא מפחדת מכלום, רק מאלוהים".

בבחורה מאמינה, איך שינית את מינך?

"אני חושבת שבגלגול הקיים זכיתי לתקן את הנשמה שלי, ולא כל אחד זוכה לזה. אני זכיתי לתיקון".

מה עבר עלייך בניתוח?

"נכנסתי לחדר ניתוח, ואחרי ארבע שעות קמתי כאשה לכל דבר. אמנם לפני הניתוח קיבלתי הסבר מפורט מהרופא. נכנסתי לחדר הרדמה ויותר איני זוכרת כלום. אני זוכרת את ההרגשה הראשונית לאחר הניתוח: קמתי ובכיתי מרוב התרגשות. סוף־סוף הגשמתי חלום והפכתי להיות אשה מושלמת.

"לאחר הניתוח היו לי כאבים, אך סמי ההרגעה הרגיעו אותי. עשרה ימים שהיתי בבית חולים, וכאשר יצאתי משם היתה לי הרגשה טובה שאני אשה עם וגינה לכל דבר. הדבר הראשון שעשיתי, לאחר שעזבתי את שערי בית החולים, היה רכישת תחתונים סקסיים, עם הרבה דנטלים.

"חזרתי לארץ עם הרגשת לבלוב ופריחה. עזבתי את חברי הקודם מכיכר־המדינה, שעמו חייתי במשך שנתיים, ועברתי להתגורר בבית דירות יוקרתי בהרצליה, סמוך לביתו של ידיד הנפש שתמך בי כספית בניתוח. הוא רצה שאני אתגורר קרוב אליו. כארבעה חודשים לאחר הניתוח ערכנו חגיגה לכבוד בתולי החדשים.

"בגיל 21 הפכתי להיות אשה אמיתית. בהתחלה היו לי קצת פחדים לקיים יחסים מיניים. אך ההבנה וההרכות, שגילה כלפי ידידי, הורידו לי את רמת הפחדים. בכלל, אני אשה שאוהבת לעשות אהבה עם המון רגש ונתינה, עם כל משחקי החיזור לפני. הגבר שלי היה מאוד מנוסה וגילה הבנה רבה. הוא עסק בבניין וקצת היה גדול עלי בכמה שנים. לי, אישית, זה לא הפריע. כי אני אוהבת אותם בשלים".

מלבד הניתוח, במה את שונה מגבר?

"ראשית, הלכתי ושיניתי את שמי בתעודת הזהות עם שם חדש לחלוטין – מורן שני. אני שונה מגבר בכל דבר. במיוחד בדרך החשיבה. אני שונה מהם הן מבחינת הרגשות והן מבחינה פיזית. שנית, התכונות משתנות עם השנים, בגלל שמתבגרים. אני מתנהגת וחושבת כאשה.

"למרות שהפכתי להיות אשה, החיים לא התחילו לחייך אלי כל כך מהר. רציתי לזכות בחיים טובים ומהנים. אך נוכחתי לדעת שהחיים לא קלים, למרות שהגשמתי חלום והפכתי להיות אשה.

"בגלל שאני אשה יחודית – והחברה יצרה תדמית לא חיובית לאנשים כמוני – לא התקבלתי לכל מקום עבודה שהתפצתי. הלכתי לעבוד בחנות אופנה. כאשר נודע לבעלים מי אני, פוטרתי מייד. וכך זה המשיך הלאה בכל מקומות העבודה. אם לא הייתי הופכת להיות עצמאית, היתה לי בעיה במציאת עבודה".

כיום יש למורן סטודיו ללבני נשים, בדיזנגוף, בשם "חשיפה".

לא עושה חשבונות עם אלוהים

איזה גבר את רוצה שיהיה לך?

"אני רוצה קודם כל שהוא יהיה גבר אמיתי. שיאהב אותי ללא תכלית, שיהיה אינטליגנט, מתחשב, רגיש, סימפטי, בעל חוש הומור. הכי חשוב שיהיה לו מקצוע ביד. אני אוהבת אותם כגברים מנוסים, המכירים את החיים מכל הצדדים. חשוב לי שיהיה גבר חזק, שיוביל אותי רק לטוב".

את זוכה להרבה חיזורים מגברים?

"אני זוכה להרבה מבטים, מגברים בפרט. גם נשים מסובבות אחרי את הראש, ואני זוכה להערצתן. אני מאוד דואגת להופעתי האישית. תמיד לבושה במיטב האופנה, בסגנון ספורט־אלגנט, מבשמת את עצמי בבשמים הטובים ביותר – 'גוצ'י', 'שאנל 5', 'ז'אן פול גוטייה' וכל בושם יוקרתי אחר. אני תמיד מעוררת עניין בהופעה האישית שלי".

"נכנסתי לחדר ניתוח, ואחרי ארבע שעות קמתי כאשה לכל דבר. נכנסתי לחדר הרדמה ויותר איני זוכרת כלום. אני זוכרת את ההרגשה הראשונית לאחר הניתוח: קמתי ובכיתי מרוב התרגשות. סוף־סוף הגשמתי חלום והפכתי להיות אשה מושלמת"

כיצד גבר יכול לפנק אותך?

"אני אשה מאוד רומנטית ורגישה, האוהבת לאכול במסעדות טובות, לצפות בסרטים טובים ורומנטיים, אוהבת פרחים, לבלות בחו"ל, וכל התפנוקים שאשה אוהבת. אני מטפחת את הגינה שלי בדירת הגג, אך האהבה הגדולה שלי היא לבעלי חיים. אני מגדלת את הכלבה שלי דיונה והחתולה ננה, ונהנית להאכיל את כל החתולים בסביבה.

"האמת, כיום גבר לא הכי מעניין אותי בחיים. אני מאוד רוצה להתפתח ולהצליח בעסק, לאחר שהוא ישגשג אתפנה לדברים אחרים. ואם את שואלת אותי על חתונה, אם תהיה פעם חתונה, היא תהיה חתונה אזרחית ולא כדת משה וישראל".

את לא מצטערת שלא תוכלי ללדת ילדים?

"אלוהים נתן ברכה למי שצריך לעשות ילדים. לי אלוהים העניק זכויות אחרות. אני אישית מאוד אוהבת ילדים, אך איני רואה את עצמי כאמא בעתיד, כי פיזית איני יכולה. אשמח מאוד לאמץ ילד לאם שאינה יכולה לגדל את הילד שלה ומבטיחה שאהיה אמא עולמית.

"בחיים צריך לדעת לוותר. אני ויתרתי על הזכות להיות אמא מבחינה ביולוגית בגלגול הקיים. מבחינה רגשית אני יכולה להיות אמא נהדרת, גם בגלגול הזה".

למרות שחשתנית, האמונה באלוהים לא השתנתה?

"אני מחוברת לדת, כי אלה השורשים שלי וכך חונכתי. אני שומרת שבת ומדי ליל שבת מדליקה נרות ומברכת. אני לא מעשנת בשבת, צמה ביום כיפור, ואוהבת את אלוהים. למרות שכך הוא יצר אותי, אני לא עושה עמו חשבונות".

משחקים בפינת הבובות

כיצד הגיבו הורייך על השינוי?

"לאבא נודע על מצבי כאשר מכתב של ידיד שלי הגיע לידיו. הייתי אז בת 17. זה היה מכתב אישי שנכתב אלי כאהובה. אבי היה המום. היה לו קשה להאמין. אמא ידעה הכל, כי תמיד גיליתי לה את הסודות שלי. היא מאוד רצתה לראות אותי לאחר השינוי.

"אבי ניסה לשנות את דרכי, אך הוא לא היה יכול, כי הכל התגלגל במהירות ככדור שלג. בדיוק אז הייתי בתחילת התהליך של השינוי שלי להפוך לאשה. אחיותי קיבלו זאת בצורה מאוד בוגרת, ואילו אמי השלימה עם המצב, כי היא מאוד מאמינה בגורל. היא הסתכלה על ה[illegible] כדבר שכתוב משמים והבינה שהיא צריכה לקבל אותי כבת. אבי וכל משפחתי מכירים בי, תומכים בי ועוזרים לי מאוד.

"תביני, העניין אינו פשוט כל כך. נולדתי במשפחה ממוצא מרוקאי, כבן זכר לאחר ארבע בנות. השמחה היתה מאוד גדולה. כשנולדתי, לא היה אדם יותר מאושר מאבי. אחרי נולדה עוד בת ומייד נולדו זוג תאומים, בן ובת. אנחנו שבע בנות ובן אחד. אני מחשיבה את עצמי כמובן לבת. אנחנו משפחה מאוד מלוכדת עם שורשים עמוקים בדת ושמירת המצוות. להורי היה קשה לקבל את השינוי שחל בי, אך לא היתה להם ברירה. כיום הם אוהבים אותי ומקבלים אותי כבתם האהובה".

איזה ילד היית?

"הייתי ילד יפה תואר, שתמיד במחשבות הנסתרות שלו רוצה להיות בת. הייתי ילד טוב וממושמע, חביב ואהוב על כולם. אהבתי לשחק דווקא עם הבנות בשכונה במשחקי קלאס, חבל, גומי וחמש אבנים. בגן תמיד הייתי משחקת בפינת הבובות במקום בפינת הקוביות, עם כל הבנים. אהבתי במיוחד את פינת המטבח.

"תמיד הייתי לובשת את נעלי העקב של אמא ומורחת את הליפסטיק החום שלה על השפתיים שלי, ומסתובבת מגונדרת בכל הבית. הורי לא ניסו למנוע זאת ממני, כי הם חשבו שאני מחקה את ארבעת אחיותי הבוגרות, ובגלל שנולדתי אחרי ארבע בנות אני מושפעת מהן.

"הורי מאוד פינקו אותי. היה לי חדר לבד משלי. כל מה שרציתי קיבלתי, מחוגים ועד לבגדים. אבי עבד כל הזמן נורא קשה כקבלן שיפוצים, כדי שלא יחסר לנו שום דבר".

הילדים בבית הספר לא הציקו לך?

"היו קטעים שהילדים הציקו לי, הם אמרו 'זאת בת לא בן'. [illegible] הוויזואליות וגם ההתנהגות היו נשיים מאוד. הייתי מין ילד ע[illegible] ויפה, גם מבחינה רגשית ורוחנית. בסך הכל די נפגעתי מהילדים".

עשו לך טקס בר מצווה?

"חבל שלא היתה לי מסיבת בת מצווה, הייתי מרגישה הרבה יותר [illegible] טוב. באותו יום שחגגו לי את הבר מצווה רציתי ללבוש שמלה יפה במקום החליפה החנוטה. בגיל 13 שאלתי את אלוהים: 'למה אני לא אשה?' – קיבלתי את התשובה בגיל 17, תודה לאל. לאורך כל הדרך מגיל קטן, הרגשתי שאני אשה ולא ילד. אני מרגישה לא גבר, כי לא הספקתי להיות גבר".

מה קרה בתיכון?

"כאשר חילקו אותנו למגמות, ידעתי שאני רוצה ללכת למגמת אופנה, אך בקריית־גת לא היה מסלול מסמ"ת אופנה. הלכתי ללמוד בחוות הנוער הציוני בירושלים, במסגרת פנימייה.

"גם שם הפכתי לדמות אהודה, הייתי ילד מאוד יפה ופעיל. תמיד [illegible] דאגתי שהמגורים יהיו מסודרים ונקיים. גם שם ביליתי בחברת בנות ולא עם הבנים. הבנות גילו כלפי פתיחות בכל נושא ומאוד הבי[illegible] אותי. הן אפילו התפשטו לפני, כי הרגישו שאני כמוהן. ואילו אצל הבנים הכחשתי את הקטע שאני בעצם רוצה להיות אשה. שיחקתי משחק כפול לחברה.

"את לימודי סיימתי בכיתה השביעית, כי הכרתי כבר את 'הה[illegible]' שלי מקרוב ורציתי חיים במסגרת שונה. ירדתי לחיות באילת, לא[illegible] ששיכנעתי את הורי שזה הכי טוב בשבילי. התקבלתי בגיל 17 לע[illegible] בצוות הווי ובידור של רשת המלונות 'ישרוטל'".

החלטה בלב להתחיל בשינוי

מתי היתה האהבה הראשונה שלך?

"אהבה אמיתית היתה בגיל 18 וחצי. היה לי חבר מקסים ש[illegible] שאני קוקסינלית, ועד היום אני עמו בקשרים טובים. זה [illegible] [illegible]טסטק ידוע בת"א. אני זוכרת את עצמי עם צמות ארוכות כאלה. [illegible] ורקדתי על הבמה העליונה. הוא התכוון בי ומבטינו הצטלבו. [illegible] לרקוד יחד והתפתח בינינו רומן בן שנתיים. הוא הלך איתי [illegible] גיוס, ובדיוק אז הפכתי כבר לאשה עם חזה, כי התחלתי [illegible] טיפול הורמונלי. בוועדת פרט עליונה קיבלתי שחרור מצה"ל. [illegible] לשרת כי כבר הפכתי להיות אשה, וזה לא מקובל בצה"ל. [illegible] לא חששת מתגובת המשפחה והחברה להפוך פתאום לאשה?

"אני בן אדם שלא מפחד מכלום. החלטתי להפוך לאשה בכל [illegible]. לאחר כשנה באילת, הגעתי לתל־אביב הגדולה בגיל 18, עם [illegible] בלב להתחיל בשינוי. הצטרפתי לדירה שכורה של שתי חברותי, דנה ושרון, שלושתנו היינו באותו קריטריון וכולנו הפכנו לזוהרות ויפות. והחלטנו גם להיות מצליחניות.

"בגיל הזה התחברתי לקהילת הקוקסינלים בת"א ואט־אט למדתי את העולם. למדתי לשרוד ולהתגבר מבחינה נפשית.

"יחד עם ההתבגרות באות גם ההחלטות למינוס. התחלתי לקבל טיפול הורמונלי אצל רופאים פרטיים. הטיפול השפיע מהר מאוד. התחלתי להתעגל ולהיות נשית יותר במקומות הנכונים. השלב הבא היה ניתוח פלסטי באף. לאחר השינוי הזה התחלתי ללבוש גם בגדים נשיים. לא היתה שום בעיה עם זה, כי מלכתחילה נראיתי אשה. התחלתי גם לעשות טיפולי אפילציה בפנים, כדי שיהיו חלקות ונעימות, ושעווה להורדת שיער בכל הגוף, כמו כל אשה רגילה. לאחר חצי שנה עברתי ניתוח להגדלת חזה והתחלתי לרכוש חזיות נשיות וסקסיות במיוחד.

"את כל הכסף לטיפולים ולניתוחים מימנתי בכוחות עצמי, לאחר שחסכתי במשך שנה שלמה את המשכורות באילת. לאחר שנעשיתי נשית ויפה הגיעה האהבה הגדולה של חיי – גבר בוגר, ואני צעירונת בבת 19. הוא עבד בביטחון. עברתי להתגורר עמו בכיכר־המדינה במשך שנתיים, והוא עזר לי בהחלטה לעבור את הניתוח לשינוי המין. כיום, בחיי לא מכבב אף גבר, את כל משאבי אני משקיעה בעסק החדש. אהבה יפה עוד תגיע". ■

"אני מאוד רוצה להתפתח ולהצליח בעסק, לאחר שהוא ישגשג אתפנה לדברים אחרים". מורן שני

צילומים: יוסי אלוני

האושר שבפרישה

ז'אק פיזנטי, שהיה עד לפני ארבע שנים המעצב והבעלים של בית האופנה הידוע "פיזנטי" בפריז, פרש מכל עסקיו וחי כיום ביפו, בבית גדול מול הים. אשתו, אודט, נשארה בפריז, כי הם חושבים שבגילם, אחרי 37 שנות נישואים ועבודה משותפת, הגיע הזמן שכל אחד מהם יעשה דברים גם לבד ■ שולמית קיסרי פגשה את פיזנטי בביתו ושוחחה איתו על אופנה, יופי, אהבה ואוכל בולגרי

שולמית קיסרי

ז'אק פיזנטי, גבוה, עם זקן לבן קצוץ ומסוגנן ועיניים חומות ילדותיות, מסתובב ביפו בטי־שירט, ג'ינס וסנדלי בר צבעוניים. פיזנטי, שהיה עד לפני ארבע שנים המעצב ובעל בית האופנה הצרפתי הידוע "פיזנטי" בפריז, חי כיום בבית יפהפה מול הים, ביפו העתיקה. אשתו, אודט, נשארה בפריז. מדי פעם היא באה אליו לכאן, והוא נוסע אליה לפריז. פיזנטי מסביר, שלדעתו כמות הזמן המשותף של בני הזוג צריכה להשתנות, וכי שניהם רוצים לעשות גם לבד וגם יחד דברים שתמיד רצו ולא התפנו להם. "רק בגלל ששוררת בינינו אהבה גדולה וכבוד הדדי, אנחנו מצליחים ב'שיטה' הזו", הוא אומר.

את הבית ברחוב הדולפין ביפו הוא קנה בשנת 1962, כאשר חי בצרפת. גם אז הוא היה מעורה בענייני ישראל ומיודד עם כל אנשי האופנה בתל־אביב. החברים שלו, שגרים ליד, הם בין השאר, האדריכל אילן פיבקו ורעיתו האופנאית אביבה, האופנאית תמרה יובל־ג'ונס ומשפחתה, אריק ואברהם, בעלי הגלריה "שלוש עשרה וחצי", הגרים בבית סמוך שאף הוא נשקף אל הים, ואילנה גור, הגרה מעבר לגבעה.

ז'אק פיזנטי, יליד בולגריה, היה במשך 32 שנה (עד 1991), המעצב ובעל בית האופנה הצרפתי "פיזנטי" בפריז. בית פיזנטי, שהיה אחד מראשוני בתי האופנה המוכנה (PRET A PORTER) בפריז, עשה לו שם ברחבי אירופה וארה"ב כמתאים לתדמית של הפריזאית: אופנתית ובעלת "שיק", נשית וקוקטית.

בשנות השישים והשבעים, ללבוש פיזנטי (למשל בגרמניה, או בניו־יורק) פירושו היה הוהרות מוחלטת עם גנדרנות פריזאית רבת טעם ולא בתקציבי ענק.

ב־1957, כשהיה צעיר נלהב ובעל כישרון עיצוב וכישרון מסחרי, פתח ז'אק חנות קטנה ברובע התשיעי, סמוך לשדרות האופרה. באותה שנה נשא לאשה את אודט, יהודייה צרפתייה, נערה שהפכה לאשה נמרצת, רבת אנרגיה וטעם, שיודעת, כמו ז'אק, להזיז דברים. הזוג עשה לו שם והחנות הקטנה היתה מלאה מפה לפה קונים, חברים וסקרנים. לימים, הפכה אודט נשיאת איגוד יצרני הפרט־א־פורטה בפריז, והשמלות הפריזאיות הרכות של פיזנטי, עשויות בדי שאנטונג־משי מרהיב, נמכרו בחנויות ברחבי צרפת, גרמניה ובלגיה, ניו־יורק, לוס־אנג'לס ומיאמי.

בואי נסגור וניסע

מתוך 32 שנים של עבודה קשה מסביב לשעון, בתוך עונה רודפת עונה, תצוגות אופנה של הבית נערכות בסלון של ה"גרנד הוטל" וידידי האופנה הרודפים זה את זה, אוהב ז'אק לספר על שלושה ארועים:

"באמצע שנות השישים, כשפרצה אופנת המיני של קוראז' הצרפתי וקרנבי סטריט בלונדון, החלטנו להציג אוסף בסגנון שלנו, השונה. מהמגמות המנצחות. האוסף נעשה מבדים רכים ונשיים כרוכבנו, בשמלות קפלים מתנועעות, ניגוד מוחלט לשמלות ולמעילי הטרפז הנוקשים שכבשו אז את העולם.

"השתתפנו בתערוכה בפרנקפורט, גרמניה, ויכולנו לראות את הקניינים האמריקאים והגרמנים בעיקר, נוהרים לשטחי התצוגה של קוראז' ויצרני חצאיות ושמלות המיני למיניהן. ביום הראשון עמדנו לבדנו, קניינים חולפים על פנינו, כאילו היינו אוויר. למחרת בבוקר חזרה התמונה על עצמה, ואני אמרתי לאשתי: 'בואי נסגור וניסע לפריז, לייצר דגמים אחרים. אולי נוכל עוד להציל משהו'. אשתי היתה המומה אך התעלמה מהצהרות אלה. יצאנו לארוחת צהריים ואכלנו בשקט, העיניים בתוך הצלחת.

"חזרנו לשטח התצוגה שלנו ולהפתעתנו חיכה שם תור קטן, שהלך והתארך לאורך כל שעות אחר הצהריים, עד שהפך לתור עצום. ההזמנות היו ענקיות והפסקנו אותן למחרת, כשידענו שהגענו לגבול כושר הייצור. מאותה עונה ואילך הפכנו לבעלי שם עולמי ולמועתקים ביותר מבין אופנאי פריז. כל עונה מחדש היינו בחרדות הידועות של כל מעצב ויצרן אופנה. ילך, או לא ילך, יאהבו או יחלפו על פנינו. וההצלחה נמשכה לה עד שהחלטנו בראשית שנות ה־90 לפרוש מעסקי האופנה.

"ב־1972", ממשיך ז'אק, "פנתה אלי העורכת של ירחון האופנה 'ז'רדן דה מוד' ואמרה לי: 'נמצא אצלי צעיר יפני, שבא לפריז לכמה חודשים בעזרת מלגה יפנית. אתה מוכן לראות אותו?' יפני, חשבתי לעצמי, מה זה? אף אחד לא שמע אז על מעצבים יפנים (שעלו על המפה בפריז רק בראשית שנות ה־80, ש.ק.).

"הזמנתי אותו מתוך נימוס. היפני היה קנזו הצעיר, שלא ידע מילה צרפתית והגיע לארבעה חודשים לעיר חלומותיו. הוא הגיע עם תיק עבודות של ציורי ענק מרהיבים בצבע. הדגמים היו מפורטים, מפתיעים, ומהסוג שעוד לא ראינו לפני כן. הצעתי לו מייד לעבוד אצלנו.

"נתתי לו לגור בסטודיו שהיה לי וסידרנו לו את הניירות, שיוכל להמשיך לעבוד בפריז. קנזו הוא בחור נפלא, מיוחד במינו, כישרוני ובעל נשמה יתרה. לימים פרש מבית פיזנטי ועבר לצייר דגמים לחברה חשובה של תחזיות אופנה. אחר כך עיצב נעליים ולבסוף פתח לעצמו חנות קטנה בפאסז' 'שואזל' והמשך ידוע".

הסיפור השלישי קשור לכישרון העסקי המיוחד של ז'אק וליכולתו לצפות מראש דברים על פי תחושות. בשנות ה־80 התחיל להתבלט בפריז קלוד מונטנה הצעיר, כמעצב של חברת "נוקי דוגלאס" לבגדי עור. "באחד הימים, כשנפגשנו ליד דוכני הבדים ביריד הבדים בקומו, איטליה, אמרתי למונטנה: 'אני מוכן לעבוד איתך כשותף, אני מאמין בך'. מונטנה, קצת מופתע, ענה לי: 'איתך, מר פיזנטי, גם אני מוכן'. כך, בלי הרבה הקדמות, נפגשנו וחתמנו חוזה לשבע שנים, להקמת בית האופנה 'קלוד מונטנה', שהיה מהמצליחים ומהמפורסמים של שנות ה־80 באופנה העולמית".

החיים הכי טובים

היום פיזנטי נמצא רוב הזמן בבית ביפו, מעורב בחיי החברה של תל־אביב: אופרה, קונצרטים בהיכל, פתיחות, תצוגות אופנה וקבלות פנים, ארוחי צהריים וביקורים אצל ידידים. "בארץ", הוא אומר בחיוך גדול, "מצאתי במשך השנים את כל חברי ילדותי מבית הספר בבולגריה, מלפני 45 שנה. אספתי את כל החבורה ואנחנו נפגשים יחד כל יום שישי למשחק קלפים, והולכים יחד למסעדה של שרה, בשדרות ירושלים. אצל שרה אני אוכל כמו אצל אמא שלי, בילדות: בצק עלים אמיתי אפוי עם גבינה, מוסקה, מרק טרטור שבו מקציפים את היוגורט, וקציצות עם רוטב עגבניות. חוץ מזה אני אוהב ביפו לאכול ב'טורקיז' ואצל 'מינו הדייג'. החיים הכי טובים זה דג עם סלט ולשבת מול הים.

"עם החבר'ה הבולגרים אני לא מרגיש שהזדקנתי, כי בעצם אני מרגיש צעיר. כאשר נשארים חברים עם אלה שלמדת איתם בבית הספר, לעולם לא מתבגרים. חוץ מזה אני מוקף בצעירים ממני, וגם כך לא אתבגר לעולם.

"אני בר מזל. בחרתי לחיות במקום שאני הכי אוהב, ישראל, בעיר הכי יפה. בארץ אני אוהב את תחושת ה'ביחד' של כולם ואת העזרה ההדדית בשעת סכנה.

"אני משווה את הישראלים לצרפתים, ומוצא כאן אנרגיה טובה בהרבה, בכל המובנים. הצרפתים הם אנשים הקשורים לבקבוק היין שלהם ולקופסת הסיגריות. אם מעלים את מחירי אלה, הם האומללים בעולם ולא מפסיקים לרטון. בנוסף לכך, הצרפתים נצמדים למושגים שאבד עליהם הכלח. הם מתביישים להרוויח כסף, כי בעבר זה נחשב ללא אצילי והם שונאים את מי שמתעשר. בארץ אני מתלהב מהאנשים שבונים להם בתים יפים, נהנים להרוויח כסף וגם להראות שהרוויחו. הישראלים הם נהנתנים, עובדים קשה ויש כאן אנרגיה מצוינת".

כאשר אתה חי ביפו, אתה בדרך כלל מגיע בלי אשתך. איך היית מגדיר את חיי הנישואים שלך בעבר והיום?

"חיי הנישואים שלי הם הפוכים ממה שאני מגדיר 'נישואים מזרחיים'. ב'מזרחיים' אני מתכוון לזוגות בהם אחד מבני הזוג כופה על השני את רצונו, את גישתו, את טעמו, וכדומה.

"הנישואים שלי נמשכים כבר 37 שנה, והסוד של קיומם המשך הוא מרחב המחיה שכל אחד מאיתנו מעניק לשני. אנחנו משתדלים לא להיות 'דבוקים' אחד לשני, להקשיב ולא לכפות. מאז שהכרנו עבדנו יחד יום־יום בבית האופנה.

"אשתי היתה תמיד, ועודנה, החברה הכי טובה שלי, בת בריתי, שותפתי ואם ילדיי. היום אנחנו סבא וסבתא לנכד. יש לנו אותו טעם בכל דבר, כך הצלחנו גם בעסקים וגם בבחירת הדירות שיש לנו בפריז, ביפו, בארה"ב, ולאחרונה גם בריביירה הצרפתית. אנחנו נהגים לרהט, לקשט, לשנות, ומתלהבים ביחד מאותם דברים. כאשר אשתי, שהיא היום בת שישים, נכנסת למקום בו ישנם אנשים, אפשר לחוש את נוכחותה המרגשת ואת תשומת הלב שהיא מעוררת, כמו בצעירותה. היא יפה, אלגנטית ובולטת. ברגעים אלה אני אומר לעצמי: 'לא טעיתי'.

"בגילנו היום, ולאחר שפרשנו מן העבודה, אני סבור כי כמות הזמן המשותף של בני הזוג צריכה להשתנות. שנינו רוצים לעשות גם לבד וגם יחד דברים שתמיד רצינו ולא התפנינו להם. כל אחד כיום זקוק למרחב המחיה שלו, עוד יותר מאשר בעבר. פעם בכמה זמן היא באה אלי לכאן, ואני נוסע אליה לפריז. כל הקיץ היינו יחד עם המשפחה ועם המון חברים בבית שלנו בריביירה הצרפתית. רק בגלל ששוררת בינינו אהבה גדולה וכבוד הדדי, אנחנו מצליחים ב'שיטה' הזו".

אופנה צעירה

מי היום האופנאי המועדף עליך?

"אני מעריך ביותר את כריסטיאן לקרואה, איתו אני מיודד. הוא איש כישרוני, תרבותי ורב ידע, מעודן ורוחני. הוא ידע להפוך את האופנה היקרה לאופנה במחירים מתקבלים על הדעת. הוא מוכר בבוטיקים שלו פריטים במחירים שבין 500 דולר ועד 3,000 דולר, כולל תכשיטים נפלאים וג'ינס רקומים באבנים.

"בעבר היו מוכרים בבתי האופנה העילית בגדים ב־25,000 דולר. היום זה כבר ממש לא מכובד לעסוק באופנה עילית. אין לאן ללכת עם הבגדים האלה, כי החיים השתנו. אין גם כסף לדברים האלה. אך האופנה העילית חשובה להמשך היצירה, להמשך היופי, כמו ציור ופיסול. כמובן שתצוגות האופנה העילית משמשות לקידום מכירות לאביזרים ולבשמים של כל הבתים".

איך תגדיר את האופנה הנוכחית?

"האופנה כיום, בכללותה, היא אופנה צעירה מאוד לכל גיל. במקביל, יש קו ברור ומוגדר, המבדיל בין אופנה של צעירים עד גיל שלושים, לבין זו של שלושים ומעלה. החל מגיל שלושים זונחים את 'המטורף'. לובשים שוב אופנה קלאסית עם מקטורנים, חצאיות ומכנסיים קלאסיים, עם מעורבת בפריטים משעשעים.

"אני אוהב ללבוש בערב, למשל, מקטורן ירוק בהיר־בהיר, עם חולצת טי־שירט שחורה ומכנסיים שחורים. או מכנסיים כחולים, חולצת טי־שירט לבנה ומקטורן כחול כהה".

אנחנו מטיילים בבית. קומת הגג של הבית הערבי, עם מרפסת גדולה אל הים ומרפסת מזרחית עטורות כדי חרס גדולים עם צמחים המחזיקים מעמד ברוח הבאה מן הים ובשמש הקופחת. רצפות מצוירות כחול וחום, ריהוט קלאסי לבן. תריסים ודלתות צבועים תכלת. למטה בחצרות גפן מטפסת, קשתות, והים ממול מקבל גוונים כחולים כהים ורוח סתווית. מסביב גגות בצבע חנידה של בתים ורודים, צריחי מסגדים ומגדלי כנסיות.

בשעה חמש לפנות ערב מתחיל המואזין לקרוא מראש המסגד. אחריו, בזה אחר זה, פעמוני הכנסיות הסמוכות ואחריהם פעמוני כנסיות מרוחקות יותר. אחרי זה משתרר שקט מוחלט.

כאשר קנית את הבית בשנת 1962 האם ידעת כבר אז כי לבסוף תהיה ישראלי?

"כאשר קניתי את הבית, זו היתה הריסה של בית, במקום יפה שאהבתי בלי מחשבה שנייה. אבל בחיים, לפי ניסיוני, לא תמיד אתה מחליט. יש דברים שמתהווים ולאט־לאט נעשים ברורים ואי אפשר אחרת". ■

> פעם בכמה זמן היא באה אלי לכאן, ואני נוסע אליה לפריז. כל הקיץ היינו יחד עם המשפחה והמון חברים בבית שלנו בריביירה הצרפתית. רק בגלל ששוררת בינינו אהבה גדולה וכבוד הדדי אנחנו מצליחים ב'שיטה' הזו

> באחד הימים, כשנפגשנו ליד דוכני הבדים ביריד הבדים בקומו, איטליה, אמרתי למונטנה: 'אני מוכן לעבוד איתך כשותף, אני מאמין בך'. מונטנה, קצת מופתע, ענה לי: 'איתך, מר פיזנטי, גם אני מוכן'. כך, בלי הרבה הקדמות, נפגשנו וחתמנו חוזה לשבע שנים להקמת בית האופנה 'קלוד מונטנה', שהיה מהמצליחים ומהמפורסמים של שנות ה־80 באופנה העולמית

"היום זה כבר ממש לא מכובד לעסוק באופנה עילית. אין לאן ללכת עם הבגדים האלה". ז'אק פיזנטי

צילום: יוסי אלוני